

A lap előző, hatodik számában megjelent egy ismertetés A Nagy GYIK Könyvről, Szávai István tollából. Most folytatjuk a GYIK Műhely körüli kíváncsiskodásunkat. Az alábbi beszélgetéshez még két kis írást csatoltunk: az egyik egy Szabados Árpádnak címzett levél, melyet egy 1984-es, a műhely tízéves évfordulóját ünneplő füzetből vettük át, a második egy emlékidézés, s szerzője a műhely egyik tanára.

„AZ A BIZONYOS FELSZABADULTSÁG ÉRZÉS...”

Beszélgetés Sinkó Istvánnal, a GYIK Műhely vezetőjével

SZÁVAI ISTVÁN

– *Mi az a GYIK Műhely, és hogy kerültél oda csoportvezetőnek?*

– A Magyar Nemzeti Galéria Gyermek és Ifjúsági Képzőművészeti Műhelyét 1975-ben alapította Szabados Árpád. Átlagos képességű gyerekek számára kínált komplex szemléletű képzőművészeti műhelymunkát. Én 1985-ben kezdtem el ott dolgozni mint csoportvezető.

Eleinte nekem a GYIK-kal szemben fenntartásaim voltak. Mindenfelé vezettem szaköröket, eléggé lecsúszott gyerekekkel dolgoztam, akik hálásak voltak minden apróságért, a GYIK nekem kissé arisztokratikusnak tűnt.

– *Pedig hát Szegeden, a főiskolán, amikor Lelkes Istvánnal, aki szintén nem egy plebejus alkat, művészetkedvelő kör-félét indítottatok, nekem az volt a benyomásom, hogy te kifejezetten nagypolgári közegben élsz.*

– Igen, a családi háttér – anyai ágról – valóban adott egy ilyen tartást, de én másképp viszonyulok az iskolához, és másképp a mindennapi élethez. Nem vagyok ellensége az elitoktatásnak, de eleinte nagyon zavart, hogy egy budai értelmiségi elit gyerekei járnak a műhelybe. Nekem ez egy ilyen osztályidegen dolog volt. Ez egyébként azóta megszűnt, ez a kezdeti időkre volt jellemző, hogy egy reform értelmiségi elit járatta ide a gyerekeit, szívjon egy kis szabad levegőt. Ma már szó nincs elitről, nincs felvételi, sokkal szélesebb a merítés.

– *A műhelyvezetők honnan jönnek?*

Amíg Szabados Árpád volt a műhely vezetője, saját tanítványai köréből ki tudott emelni érdeklődőket, akik megpróbálhatták az erejüket, de mostanra elkopott ez a réteg. Az emberek féltik az alkotásra szánt idejüket, vagy pénzesebb munka után néznek, noha az átlag tanári fizetéseket tekintve egészen jól fizetünk.

Mostanra vadászni kell a műhelyvezetőkre. Nagyon sok energiát kell befektetnie, és a problémáit magának kell megoldania. Van itt persze akolmeleg is, de itt nem egy iskolai közegben kell boldogulni, ahol azért megvannak a kitaposott ösvények. Itt az ember kap egy csoportot, egy helyet, a többi rajta múlik.

– *A műhelyvezetők csak itt dolgoznak, vagy iskolákban is tanítanak?*

– Majdnem mindenki kétlaki.

– *Mennyiben indult elleniskolának a GYIK?*

– Nem az iskolákkal szemben, hanem az iskolákon túl akart működni. Nem kívánta fölvenni a versenyt. A GYIK Műhely azért született, hogy legyen egy műhely, legalább egy, amely reflektál a kortárs művészetre, a vizuálpedagógiai kutatásokra, az új pedagógiai törekvésekre, és megpróbálja a vizuális nevelés olyan alapkérdéseit megválaszolni, mint például hogy mit jelent a vizualitás az életben a gyerekek számára, hogyan segíthet abban eligazodni. A GYIK Műhely valószínűleg akkor is megszületett volna, ha a magyar vizuális nevelés sokkal korszerűbb lett volna, de óriási labdát adott föl Szabadosnak az a tény, hogy a magyar iskolák homályban bolyongtak, illetve egy látszólag langyos vízben tapicskoltak, megoldások helyett elterelések zajlottak. Művészetet kezdtek oktatni az általános iskolákban, tanuljatok meg szépen rajzolni, festeni, elindultak ezek az amúgy szimpatikus, de valójában saját dugájukba dőlő feladatsorok, szépen kitalált feladatkák, amelyek az öncélt sajnos jobban szolgálták, mint azt a gondolkodási sort, amit szolgálniuk kellett volna, tehát hogy valamitől valami felé haladunk. Ebben a közegben volt a GYIK Műhely ébresztője és erjesztője a korszerű vizuálpedagógiának, akár elismerik ezt egyesek manapság, akár nem. Megjelent valami, ami felszabadító jellegű volt, ami a társművészeteket, a kortárs művészeteket is megpróbálta valamilyen szinten integrálni. A GYIK Műhely nélkül ez a mai NAT nem nagyon született volna meg. Nem azt mondom, hogy a GYIK Műhely teremtette meg a NAT-ot, de hogy ami a NAT-ban korszerű és értékes, az benne volt a GYIK programjában a hetvenes években, ez bizonyos, és tényszerűen lehet dokumentálni. A Nagy GYIK Könyv ilyen szempontból nagyon tanulságos, mert bár későn született, de évtizedek munkájának, gondolkodásmódjának a sűrítményét mutatja be.

– *NAT-komfort tanterveket olvasgatva néha olyan érzésem volt, mintha egyrészt egy kis neofita lelkesültség a tartalmat tekintve még az írmagját is ki szeretné irtani mindennek, ami eddig az iskolákban történt, ugyanakkor formailag azonnal mindent a régi szerkezetbe integrál – ellenőriz, méricskél, hangsúlyozottan tantárgyi rendszerben gondolkodik.*

– Amikor Kárpáti Andreával megírtuk az első NAT-változatot, arra törekedtünk, hogy egy olyan elvrendszert – és bizonyos mértékig recepturát – adjunk a rajztanárok kezébe, amellyel élni lehet, amellyel együtt lehet élni. A mostani állapotában a NAT nyilván egy kissé túldimenzionált, mint ahogy a miénk is az volt akkor, a semmiből nyilván nem lehet mindjárt mindent csinálni. Persze nem csak GYIK Műhely volt itt az elmúlt húsz év alatt, volt számos olyan megközelítés, amelyet izgalmasnak és fontosnak érzek magam is, ha nem is vagyok követője: Lantos, Bak Imre, vagy hogy a sokkal idősebb művészetpszichológus réteget mondjam, a Székácsné Vida Mária-féle módszertan és a nyugati metódusok. Amikor ezeknek a keveréke rázúdul egy felkészületlen rajztanári rétegre, valóban túlzónak és hektikusnak tűnik. Én is bíráltam a tantervek egy részét, arra törekedtem, hogy nagy tárgyi tévedések ne kerüljenek bele, de ezen belül mindenki annyi mindent csinál, amennyit tud. Megmozdulnak azok az agyak, amelyek eddig pihenőre voltak téve. Vagy ha nem, hát lehet, hogy ezek a tan-

tervek csak írásmű szintjén maradnak, csak ezután azt mondjuk, hogy ez egy NAT-konform kettévágott citrom, vagy színharmónia-keresés famentes papíron, A4-ben. Én nem hiszem, hogy a NAT megváltaná a rajztanítást, amint azt sem hiszem, hogy a GYIK könyv képes volna erre. De remélem, mindenki jobban odafigyel arra a maga területén, hogy a most kijövő rajztanár nemzedék már egy picit többet tudjon, mint mi tudtunk. Ez jó volna. Ez volna a munkánk értelme. Hogy valamelyest felkavarodna a tanárképzés állóvize, amely ma a főiskolákat jellemzi. Változás kell, és lesz is változás, mert ezután már nem lehet összevissza beszélni, mert elő lehet húzni a GYIK Könyvet, vagy a te Kapcsoskönyvedet (Ez a Kapcsoskönyv az interjút készítő rajztanár rajzpedagógiai munkája. – A szerk.), és azt lehet mondani: De hát, tanár úr, itt más van írva, és ez a más gyermekmunkákkal dokumentált. És ez nyomós érv lesz, konzekvenciákat kikényszerítő, lehet utánanézni a dolgoknak, tanulmányozni a szakirodalmat, és utánagondolni, vajon milyen lehetett volna, ha ők tanítottak volna valaha is az életükben.

– Nekem nincsenek friss ismereteim a főiskolákról, de igazolja az általad elmondottakat, amit szaktanácsadóként még a legtehetségesebb pályakezdőknél is tapasztalok. Mi a helyzet az egyéb irányadó színtereken? A vizuálpedagógia felső vezetésében? Van egyáltalán ilyen?

– Nincs, és ez nem is nagy baj. Gyakorlatilag, amikor megszűnt az OPI, az irányítást központilag drasztikusan megvonták a tanároktól, maradtak a pedagógiai intézetek, a szaktanácsadók. Ez egy szempontból nem rossz, nem lehet hivatkozni a kinevezett szaktekintélyekre, ez azt eredményezi, hogy a helyi erők, az alulról jövő kezdeményezések elindulnak, és ezeket hagyják működni. Nyilván ott is vannak helyi érdekek, érdekcsoportok, néhol azt gondolják, hogy nekik a régi emberekkel kell összefonódni, őket hallgatni – ez is átfomálódik egyszer.

Visszatérve az előbbi kifakadásomra, én az egész NAT-problémát most egy másik szemszögből is vizsgálom. A feleségem egy vizuális angol programon dolgozik, voltaképp a GYIK programok bizonyos elemeit viszi át a nyelvtanításba. Egy nyugati nyelvet tanító tanár jobban betekint az illető országok oktatási struktúrájába, én az látom, hogy az angol iskolarendszerben egy sokkal retrográdabb irányvonal kezd működni. Miközben mi most a lovak közé dobtuk a gyeplőt, nyugaton most ugyanezek a lovak kezdenek szűk szárra kerülni, az angolszász pedagógia megcsömörlött egy kicsit ettől a nagy szabadságtól. Persze nem a rossz konzervativizmust szeretnék visszahozni, de bizonyos medret találni annak, mi történjen.

– Ez látszólag nem kedvez annak, amit a GYIK Műhelyben próbálunk csinálni, de el kell töprengjünk, mi az, amit a konzervativizmusból méltányolni kell, én a magam részéről ezért szeretem azt, ha ezeket valaki integrálni tudja, mint például a te Kapcsoskönyved jó része is ilyen típusú. Kellenek olyan emberek, akik az egyik oldalt és a másik oldalt is az értékeik szerint kezelik, és összerakják belőle, ami összerakható.

– Én azt gondolom, hogy a NAT-tal is meg a GYIK Műhellyel is, meg a konzervativizmusmal is úgy kell gondolkodni, hogy ezek mind lehetőségek, felmerült lehetőségek, ezeket a lehetőségeket alakítani kell a viszonyoknak megfelelően, de aki sem a lehetőségeket nem ismeri, sem a viszonyokkal nem bánik, sem az eszközöknek nincs birtokában, az ne menjen közelébe semmiféle „felső vezetésnek vagy főiskolai katedrának”.

– *Mi kellene ahhoz, hogy egy Szolnok méretű városban is beinduljon egy GYIK Műhely?*

– Más ma beindítani egy ilyen műhelyt, mint a reformokra vágyó hetvenes években, ma a világban lévő konzervatív tendenciák újra felerősödtek, és konzervativizmus alatt itt most nemcsak a retrográd irányzatokat vagy a hagyománytiszteletet értem, hanem a mesterségek iránti, a szakma iránti, néha már kicsit túlzó tiszteletet. Azt a néha már túlzottan is a partok mellett haladó módszeres munkálkodást, amelyet kinevezés, diploma követ, amibe a gyereket érdemes beleküldeni. Ez gátol meg minket például abban, hogy a GYIK Műhelyben 12 évesnél idősebb gyerekekből álló, nagyobb létszámú csoportot tudjunk működtetni. Amióta megindult a hatosztályos gimnáziumok iránti érdeklődés, amióta a célirányos tanulás sokkal intenzívebb, mint valaha volt, amióta felszabadító jellegű kulturális dömping van, s a szülők inkább vissza szeretnék fogni a gyereket a nagyon felszabadult – ereszd el hajamat és fessd össze a ruhádat jellegű – dolgoktól, és be akarják őket terelni abba az irányba, ami a számítógéptől a műszaki rajzig terjed, és ha már művész vagy, akkor tanulj meg rajzolni alapon próbálják meg őket kezelni, azóta ez a korosztály kiesik a GYIK Műhely köreiből. Azt gondolom tehát, hogy akárhol is, de GYIK Műhelyt elkezdni csak alsó korosztályoknak érdemes, olyan helyen, amely stabilan rendelkezésre áll. A GYIK Műhelynek az az óriási előnye, hogy ebbe a helyiségbe rajtunk kívül senki nem jön be napestig, itt otthagyhatsz a szemetedet, csak legfeljebb a másik csoporttal tolsz ki, ha otthagysz, itt akkora méretben dolgozhatsz és olyan mennyiségű anyaggal, amennyit elbír a költségvetésed, és az a bizonyos felszabadultság érzés, az nemcsak az őrjöngésben és a festékek literszám történő kilocsolásában, hanem abban a bizonyos tudatban is jelentkezik, hogy ez a hely az enyém, az én polcomon és az én termemben annyit csinálhatok, amennyit értelmes és érdemes megcsinálni, és az ott marad, ki is lesz állítva az év végén, meg haza is lehet vinni, a két méterest és az öt centiméterest is. Persze nem akarom én ezt misztifikálni, azért más szakkörökben is van ilyen. És még egy: azt gondolom, meg kell teremteni azokat a szervezési háttereket, egy alapítványt, vagy valami mást, amiben egy szakkört úgy lehet működtetni, hogy három év múlva ez nem valami másnak az útjában álló, leküzdendő akadály lesz, hanem egy olyan – mindenki számára fontos, vagy legalábbis elviselhető – érték, amit meg kell tartani. A Nemzeti Galéria számára – épp tegnap hallottam ezt a szép mondatot – a GYIK Műhely a feltörekvő ifjúság és a leendő művészetpártoló közönség kiképzésének színtereként működik. Ők ezért tudják elviselni, hogy a gyerekek időnként a lépcsőházban zajognak, néha eldugulnak a mosdók, és hogy vadidegen emberek tömegei mozognak napközben az elzárt területeken. Nekik ez a befektetés mindebben. Nekünk meg az, hogy a Galéria mégis csak az ország egyik első intézménye, millióje, akármennyire is a hátsó fertálya ez a részleg, mégis csak átsugárzik a GYIK Műhely felé is. A gyerekek szobrok, képek közt járkálnak, akarva-akaratlanul egyfajta tisztelet is kialakul bennük a műalkotások iránt, és valahogy a saját maguk kiállításait a Galéria kiállításaként is megélik, és fordítva is igaz ez. Az nem rossz, ha olyan helyen tud megszületni egy ilyesmi, amelynek művészetközelsége átsugározhat. Most olvastam egy szakdolgozatot, Debrecenben például a Holló László Emlékmúzeumban rendeztek be termet középiskolások részére.

– *Ha egy iskolában természetessé válna az, hogy egy rajzteremben csak rajzórákat tartanak, ahogyan a tornateremben sem tartanak magyarázókat, ha az a terem nagy lenne, lenne*

nének benne polcok, lenne elég anyag, eszköz, akkor mi lenne a legfőbb akadály a annak, hogy a rajzórák GYIK-foglalkozásokká alakuljanak?

– Maga az iskolarendszer. Bár ez furcsa dolog. Kinn voltam Glasgow-ban egy konferencián, én mindig nagy mellénnyel megyek ki külföldre előadni, kis nép, amely élni akar, meg ilyesmi, úgy szoktam kivinni a GYIK Műhelyt, hogy ez valami. Most már nem így jöttem vissza. Úgy éreztem, a GYIK Műhely egy pont a sok száz más pont között. De hát ez nem is csoda.

Az iskola maga az, amely meggátolja, hogy GYIK Műhely legyen, mert ide a gyerekek maguktól jönnek, nem bezavarják őket, hogy egyik tanórától a másikig valahogy átvészeljék a dolgokat. Az, hogy mi meg tudjuk teremteni a GYIK műhelyes hangulatot, az egy helyzet kihívása, szerintem minden pedagógusnak GYIK műhelyes tanárnak illene lennie belülről. Persze voltak itt problémák azért, érkeztek ide olyan emberek is, akik mindössze a saját felszabadultság-érzetüket szerették volna a gyerekekbe átrakni, de ehhez nem voltak pedagógiai eszközeik, lett is anarchia.

Az iskola harmincfős osztályaiban van 17, aki mélyebben érdeklődik – és akkor még nagyon jó számot mondtam –, a másik 17-et viszont valóban csak ezen a pesti kulturális szinten érdekli a dolog. Ha ezeket elkezdem gátolni, visszahúzni, azokat sem tudom előretolni, akik szívesen részt vennének a közös gondolkodásban. Abban a pillanatban, amint a program az oktatásnak abba a folyamatába kerül be, ahol nekem ki kell képeznem a gyerekeket valamire, oda ez a munka nem fér be. Ezzel együtt én azt gondolom, hogy az iskolában is GYIK műhelyes szemléletben tanítok huszonegynéhány éve, már akkor is úgy tanítottam, amikor még nem is voltam itt a GYIK Műhelyben, és akik itt dolgoznak, azok mind GYIK szellemben tanítanak az iskoláikban is. Renitensek is a maguk területén. Olyan dolgokat hoznak elő, amik megvalósíthatatlannak tűnnek a nagy létszámú osztályokban: a gimnáziumokban az érdektelenség miatt, az általános iskolákban a szociálisan egészen változatos osztályok miatt, a gyatra felszereltség miatt, a sok nyüzsi miatt – de ezek az emberek innen azt vitték magukkal, mert valószínűleg először itt tanítottak, és csak aztán az iskolákban, ami a legfontosabb: hogy a kihívást nem lehet nem elfogadni.

– Most már csak álmodozom, mi lenne, ha egy vidéki városban létrejönne egy differenciálódó iskolarendszer, ha minden iskola sajátos profilt nyerne, lenne zenei, sport, technikai stb. arculatú iskola, és ha egy gyerek sorozatosan rosszul viszonyul az iskolához, és azt mondják neki, válasszon akkor valami mást, azt veszteségként éli meg, szóval egy ilyen közegben elképzelhető lenne, hogy a tanárok jobban rámozdulnának a lehetőségeikre?

– Ez elvileg lehetséges. Persze itt azon is múlik a dolog, hogy ki mit tekint a lehetőségek végső határának. Mindnyájunkban, bennem is, benned is megvan az a kicsi megalakulás, hogy én már megcsináltam a magamét, már nem adok ki többet az energiáimból. Egy ilyen iskolában, amit te mondasz, ha nem maximális hőfokon égnek a tanárok, az csak egy tagozatos iskola lesz. Amikor nálad forgattunk, kiderült, hogy az operatőr egy nagyon jó hírű drámatagozatos művészeti középiskolába járt, ez az operatőr azt mondta ott: „És én még azt hittem, hogy a vizuális feladatok csúcspontja a kollázskészítés!” Ez egy húszéves fiú volt. Ha egy művészeti iskolában a kollázskészítés a csúcspontja a művészeti oktatásnak, ott még ismeretben és elszántságban sok a pótolnivaló.

– *Befejezésképp kérdezel még valamit magadtól?*

Megkérdezném magamtól, hogy ezt meddig lehet csinálni. A GYIK Műhelyt. Itt a nagy kollégák, Szabados, Szemadán 10–15 év után már nem is tanítottak, csak irányítottak. Én rettegnék attól, hogy ilyen helyzetbe kerüljek. Én minden évben megkérdem magamtól, mit kell még elérni? Karrierben kell még valami? Jó, hogy én itt tíz gyerekkel dolgozom? Tudok még újat mondani? És itt van a lényeg, ha még egy mondat erejéig tudok újat mondani, akkor megéri. Ezért nem hagyom ott az általános iskolát sem, pedig már évek óta búcsúzom. Egyszer valahol nyilatkoztam, hogy nagyon fognak hiányozni, de nem akarnék úgy elmenni az általános iskolából, hogy egy legyek az unalmas tanárok közül, akikre úgy emlékeznek vissza, hogy á, igen, az is ott tanított. Én diadalmasan szeretnék elmenni, mint Hadrianus vagy Marcus Aurelius, és már csak az emlékirataimat írogatnám. Ehhez képest nem bírtam visszavonulni, még mindig csinállok valami újat, most például évek óta tanítom a GYIK műhelyes programjaimat, azokat a programokat egy az egyben lehet adaptálni. Hogy mi az adaptáció határa? Ez már egy másik fejezet lesz.

– *Én a magam részéről nagyon várnám ezt az újabb fejezetet.*

EMLÉKEIM A GYIK MŰHELYRŐL

Harmadikos általános iskolás koromban kerültem a GYIK Műhelybe, és rögtön Csontváry „A taorminai görög színház romjai” című művébe csöppentem. Mindenkinek ki kellett választania egy neki tetsző részletet, és azt lerajzolni a mű alapján, majd elkészítettük agyagból a városka kisebb részleteit, ezután következett a város megalapítása, és ki kellett találnunk egy nevet is – így született meg Csontvávalja. Emberi nagyságban elkészítettük Csontváryt, akit a készülő kép elé ültettünk. Mindenki választott magának egy mesterséget, és mi lettünk a városka lakói, elkészítettük öltözékeinket, használati tárgyainkat. Tudtuk, hogy lesz egy nyílt nap az év vége felé, amelyre a szülők is feljöhetnek, és megnézhetik az az évben készült munkákat egy foglalkozás keretében. Azt találtuk ki, hogy vásárt rendezünk, melyben a szülők lesznek a vevők. Mindenki a saját mesterségének megfelelő portékákat kezdett el készíteni agyagból, papírból, rongyokból stb. Elkészítettük a város címerét, zászlaját, kitaláltuk a saját pénznemünket. Amikor eljött a várva várt nap, a szülők átváltották pénzüket a mi agyagból készült érmeinkre, és ezzel vásárolhattak. Mindenki nagyon élvezte a vásárosdit, és az összegyűlt pénzből elmentünk az utolsó foglalkozáson fagyizni is, de nemcsak a fagy miatt maradt emlékezetes számomra ez az év, hanem mert minden egyes foglalkozás megmozgatta fantáziánkat, és mindig egy újabb és újabb feladat megoldására készítetett.

Az évek során több kisebb animációs filmet is készítettünk, így jutottunk el a Maudok országába is. A mi általunk írt forgatókönyv szereplői agyagból készült lények voltak, és tűzön-vízen átjutottak.

Az egyik évben a GYIK Műhely raktárából indult a történet, melynek főszereplői a miáltalunk készített rongybabák voltak, és sok bonyodalmat okoztak: életre keltek, elkezdték saját életüket élni, a raktárból átmerészkedtek a terembe, és amikor már mindent felbolygattak, egyszerűen leugrottak a műhely tízemeletnyi magas erkélyéről.

Eljutottunk a „színszobába” is, ahol természetesen a színek voltak a főszereplők, kikeveredtünk az úrbe az általunk tervezett és készített úrhajóval, „akadémiai tagok” lettünk és elsajátítottuk a rajzolás-festés minden módját, megteremtettük a rendezett káoszt, és még nagyon hosszan sorolhatnám, hogy mennyi mindent készítettünk, milyen járatlan utakat fedeztünk fel fantáziánk, képzelőerőnk, vizuális képességünk segítségével.

Minden év végén nagyon vártuk a kiállítást, ahol az összes csoport ízelítőt adott azévi munkájából. Reménykedtünk, hogy a kiállításra méltó egyéni munkák közé bekerül a mi szobrunk, montázsunk, festményünk, rajzunk, rézkarcunk stb. Persze akkor sem keseredtünk el, ha nem így történt, mert a csoportos munkákban mindenki „keze nyomta” benne volt. Mindezekért: ajánlom mindenkinek a GYIK Műhely birodalmát!

HAJNÁK LUCA

LEVÉL DÓRÁTÓL

Árpi (bácsi)!!

Az utolsó GYIK Félelmetes Élmény volt.

Egy év eredménye?! – nyitottság, talán túlzottan is, mert az érzések, érzelmek egy spontán kifejeződés eszközei voltak, és nem a szándékos kapcsolatteremtésé, a KOMMUNIKÁCIÓ-é. Mikor magunk maradtunk, talán egy misztériumjáték alakult ki. A KŐ – az állandó misztériuma. Furcsa energia-felszabadulás volt ez! Játszottunk a lehetőségekkel. A GYIK lehetőségeivel (hogy egyszer talán komolyan is vesszük és dolgozunk is...).

De addig még sokat kell tanulnunk. Önismeret, önfejlesztés (amire régen milyen zárt szellemű elkötelezettségben élők vállalkoztak, akik kissé megszállottak is voltak!) keleti vallások, testkultúrák, görög filozófia, modern pszichológia, 20. századi izmusok stb. A GYIK-ben nem indulunk elég felkészültséggel. A kinti világ sérelmeit gyógyítgatjuk külön-külön, ahelyett, hogy a közös munka örömeivel együttesen kúrálnánk magunkat... Szerintem – a GYIK életforma, szemléletmód, KÉNE hogy legyen mindannyiunknak.

De még nem az.

De lassan az lesz??!

Nekem úgy tűnik, igen.

Egyszer Árpi bácsi azt mondta, hogy megtennénk-e, hogy egymás kedvéért, vagy valaki más kedvéért nem ehettünk egy hétig. Azt hiszem, ez egyszer elképzelhető lesz.

De mikor?

Ideje, hogy szeptembertől dolgozzunk. Nem a szó csúnya értelmében, hanem úgy, hogy örömünk legyen benne. Mert a GYIK szenvedély is!!

Hogy mit dolgozzunk, erre magunktól kell rájönnünk, ha pedig nem tudjuk, nem kell nekünk a GYIK! ...